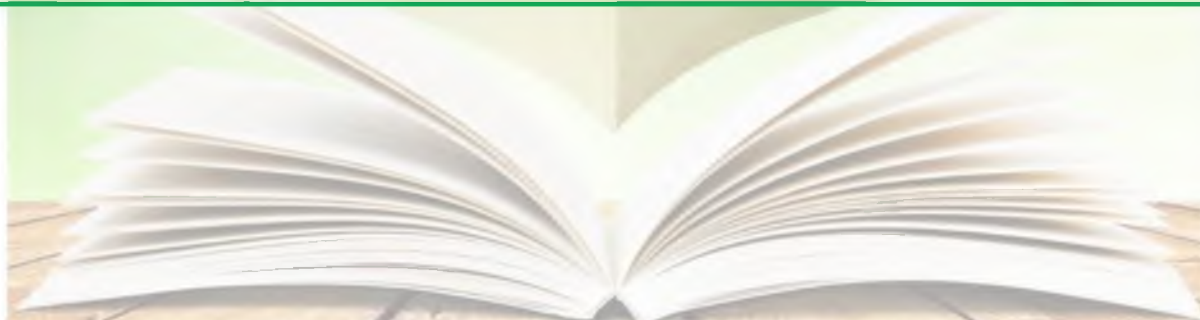

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
учасників міжнародної науково-
практичної конференції
«ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА
НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ
ЛІСІВНИЦТВА»

присвячена 150-річчю з дня народження
проф. Є.В. Алексєєва
та заснування кафедри лісівництва
Навчально-наукового інституту лісового і
садово-паркового господарства

Київ, 9-12 жовтня 2019 року

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ГІРСЬКОГО ЛІСІВНИЦТВА В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

В. Д. Гудима, старший науковий співробітник,

Т. В. Парпан, кандидат біологічних наук,

В. В. Трентовський, науковий співробітник,

І. О. Данілова, молодший науковий співробітник

Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва

ім. П.С. Пастернака (Укрндігірліс)

Ключові слова: лісівничо-екологічна типологія, формація, наближене до природи лісівництво, рубки переформування

Лісовий покрив Українських Карпат глибоко перетворений господарською діяльністю, яка була орієнтована переважно на використання сировинних ресурсів лісу, із застосуванням суцільних рубок. Масштабні територіальні та ценотичні трансформації гірських лісів негативно позначилися на екологічному балансі регіону. Змінилась лісистість, вікова і видова структура екосистем. Значного поширення набули монокультури ялини європейської. За таких умов порушилось виконання лісами екологічних стабілізуючих функцій. Тому, сьогодні пріоритетним завданням є підтримання стабільності гірських екосистем, відновлення їх стійкості і функціональної ролі.

Стабільна лісова екосистема – це екосистема, яка досягла стадії кульмінації розвитку (сукцесійного клімаксу) і характеризується нормальним, за генетичною програмою, розвитком, має високий вміст інформації, максимальну кількість біотичних і абіотичних зв'язків у конкретних екологічних умовах, якій властива динамічна рівновага. Стійкість необхідно трактувати як окрему властивість лісової екосистеми, яка характеризує її здатність протистояти впливам абіотичних та біотичних чинників.

Засадничою методологічною основою опрацювання систем ведення лісового господарства, організації наближеного до природи лісівництва, особливостей лісовідновлення, проведення рубок формування деревостанів і головних рубок є лісівничо-екологічна типологія. В Україні концептуальні засади еколого-лісівничої класифікації опрацювали Є. В. Алексеев, П. С. Погребняк, Д. В. Воробйов.

Гірські регіони Українських Карпат, порівняно з рівнинними, відзначаються складнішою геологічною й геоморфологічною будовою, більшою різноманітністю ґрунтових та кліматичних умов, відповідно,

ценотичною й типологічною структурою в межах висотних поясів та водозбірних басейнів.

Для лісівничо-екологічної типології в гірських умовах першочергове значення має аналіз особливостей висотної диференціації клімату, ґрунтів і видової специфіки рослинності. За такими параметрами виділяється висотна поясисть, або вегетаційні ступені. Поясна або висотна диференціація лісового покриву має бути першою необхідною умовою для лісівничо-екологічної типології та її синтаксономічних одиниць.

Удосконалювали лісівничо-екологічну типологію для гірських умов Українських Карпат, шляхом наповнення її екологічним змістом та фітоценотичною складовою, М. А. Голубець і С. М. Стойко. Тип і підтип рослинності, лісова формація і субформація приймається в трактуванні М. А. Голубця. Тип і підтип рослинності – класифікаційні одиниці найвищого рангу, які визначаються на підставі спільності життєвої форми едифікатора. Формація – це об'єднання монодомінантних та полідомінантних кліматичних, географічних та історично зумовлених субформацій якогось одного домінантного ярусу едифікаторної синузії. Субформація об'єднує типи лісу і типи лісорослинних умов, які характеризуються однаковим складом домінантів едифікаторної синузії.

У процесі філогенезу, в гірських умовах Українських Карпат сформувалось 106 типів лісу, які об'єднуються у 35 субформацій і 11 формацій: ялини європейської, ялиці білої, бука лісового, дуба скельного, дуба черешчатого, сосни звичайної, сосни гірської, вільхи чорної, вільхи сірої, вільхи зеленої, ялівця звичайного. Внаслідок господарської діяльності у всіх формаціях пройшли масштабні зміни.

Альтернативою суцільнолісосічному господарству є наближене до природи лісівництво, яке ґрунтується на розумінні лісу як екосистеми і полягає у формуванні лісів, що за видовим складом порід, ценотичною та віковою структурою близькі до природних фітоценозів, в яких виробились здатність до саморегулювання, самозахисту, самовідновлення і це забезпечує їм сталість функціонування та безперервний цикл розвитку.

Інструментом реалізації формування і підтримання різновікових лісів виступають рубки переформування, десятилітній досвід застосування яких підтверджує думку М. В. Чернявського, що найголовнішим завданням на найближчу перспективу застосування принципів і способів наближеного до природи ведення лісового господарства є поступова і послідовна, за результатами конкретних експериментів, зміна психологічної парадигми працівників лісового господарства щодо розуміння лісу як збалансованої екосистеми, а не лише як насаджень для заготівлі деревини.